

## ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В 21 СТОЛІТТІ

В сучасному європейському суспільстві все більшої ваги набувають загальноєвропейські проблеми. Для викладачів, які є відповідальними за підготовку майбутніх поколінь європейців, ці питання мають особливо важливе звучання. В той же час, коли в Європі в рамках Болонського процесу проводяться реформи щодо гармонізації освітніх систем, а діяльність вчителів різних європейських країн все більше орієнтується на загальноєвропейський контекст, європейська громадськість ще мало обізнана щодо того, якими мають бути "загальноєвропейські характеристики" викладачів, або, іншими словами, – якими є фахові педагогічні вимоги в контексті європейського професіоналізму.

Дане дослідження орієнтоване на окреслення професійних особливостей, які є визначальними для "європейського вчителя" 21 століття.

Загальні вимоги до "хорошого" вчителя формувалися віками і в кожній країні світу вони орієнтовані на високий педагогічний професіоналізм викладача, глибокі знання своєї предметної галузі та вміння таким чином організувати навчальний процес, щоб учні/студенти досягали найкращих результатів. Конкретніше ці вимоги можна розкрити як уміння:

- організувати навчальний процес;
- ефективно управляти навчальною діяльністю учнів/студентів;
- застосовувати диференційовані підходи навчання відповідно до здібностей учнів/студентів;
- розвивати в учнів/студентів мотивацію до роботи та навчання;
- працювати в колективі;
- ефективно сприяти розвитку навчального закладу та брати участь в різних педагогічних організаційних заходах;
- залучати батьків та громадськість до підтримки діяльності навчального закладу;
- використовувати нові технології в своїй повсякденній практиці;
- сумлінно виконувати свої професійні обов'язки і етично поводитися;
- управляти особистим професійним розвитком.

До цього варто додати, що компетентність і професійні здібності вчителя будуть розвиватися лише тоді, коли викладач постійно займатиметься творчістю, науковими дослідженнями і орієнтуватиметься в загальних соціальних змінах.

Щодо європейського виміру професійних якостей викладача, то сутність цього питання може бути визначена за контекстом міжнародних угод і настанов, прийнятих в рамках Болонського процесу, і загалом розкривається як гармонійне поєднання національної й транснаціональної складової в реалізації освітньої діяльності та вихованні громадян сучасного глобалізованого суспільства.

Аналізуючи міжнародні тенденції розвитку суспільства та сучасні акценти освітньої політики європейських держав, можна визначити основні професійні вимоги, які дозволять викладачу стати повноправним громадянином Європи Знать, бути конкурентоспроможним фахівцем в педагогічній галузі і реалізувати свій творчий потенціал в будь-якій з Європейських чи світових держав. Серед цих вимог головними є:

1) Європейська ідентичність. Європейський вчитель повинен мати такі якості, які дозволять йому бути вчителем не лише у власній країні, а й мати змогу викладати за програмами будь-якої держави;

– європейський вчитель має бути патріотом своєї держави, але в той же час відчувати себе частиною великої європейської родини. Це поєднання національної приналежності та загальноєвропейської ідентифікації забезпечує розуміння важливості питань багатомовності і гармонійності сучасного суспільства. Різноманітність в межах єдності є ключовим аспектом визначення європейської ідентичності, яка передбачає відкритість до загальноосвітніх цінностей.

2) Європейські знання. Європейський учитель повинен розумітися на питаннях функціонування та розвитку інших європейських систем освіти і питаннях освітньої політики на рівні ЄС. Він має сприймати систему освіти своєї країни в органічному взаємозв'язку з освітою інших європейських держав. Повинен орієнтуватися в загальних питаннях освітньої політики європейських і світових країн. Європейський викладач має знати історію європейського розвитку і її вплив на сучасне європейське суспільство.

3) Європейська полікультурність. Європейські вчителі повинні органічно сприймати багатопланову сутність європейського суспільства. Вони мають бути добре обізнані в питаннях власної культури і відкриті до сприйняття цінностей інших культур; вміти тактовно й толерантно поводитись в іншому культурному середовищі, не виявляючи національного шовінізму. Працюючи з учнями/студентами, які належать до різних етнічних груп, вчитель має з повагою ставитися до їх національних традицій і поважати їх самобутність. Європейський учитель виступає за демократичне вирішення проблем полікультурності суспільства знань і забезпечення рівних можливостей доступу до освіти для всіх жителів Землі.

4) Європейська мовна компетентність. Для відповідності вимогам сучасного світу європейські вчителі

повинні володіти більше ніж однією європейською мовою. Вони мають вивчати інші мови, починаючи з початкової школи і удосконалювати свої знання протягом життя, з тим, щоб бути спроможними викладати іншими мовами. Європейські вчителі мають час від часу виїздити на стажування до інших країн для обміну досвідом та набуття навичок спілкування кількома мовами з колегами і людьми інших країн.

5) Європейський професіоналізм. Для набуття якостей європейського професіоналізму європейський вчитель повинен мати освіту, яка б дозволяла йому викладати в будь-якій європейській країні. Він повинен застосовувати "європейський" підхід при викладанні різних предметів і реалізувати міждисциплінарні зв'язки орієнтуючись на європейські наукові традиції. Європейський вчитель має обговорювати зміст навчальних програм і свої педагогічні методи з колегами з інших європейських країн. Він має цікавитися і вивчати різні методики викладання і досвід організації навчання. Він, зазвичай, спирається на результати наукових досліджень різних країн, щоб зрозуміло пояснити професійні питання і належно організувати навчання.

Педагогічна освіта в даний час орієнтовна на новий рівень професіоналізму, не обмежений національними кордонами. Багато навчальних курсів вже будуються на засадах багатой історії європейських традицій, і це починання має успішні результати. Спільні програми за різними рівнями освіти, що пропонуються навчальними закладами Європейських країн, органічно сприяють розвитку європейського професіоналізму, так же як і застосування інноваційних технологій, які відкривають для цього широкі можливості.

6) Європейський рівень якості. Для належної оцінки рівня професійної відповідності європейського вчителя встановленим вимогам, обов'язково має бути система визначення і порівняння якості підготовки фахівців різних європейських країн. Пропозиції стосуються як формальної оцінки систем педагогічної освіти, так і неофіційних обмінів та міжкультурних візитів. Болонський процес є важливим кроком на шляху до академічної узгодженості та створення загальних рамок визначення кваліфікацій по всій Європі. Збільшення сумісності між європейськими кваліфікаціями та прозорості результатів навчання випускників займає центральне місце в Болонському процесі, так же як і усунення перешкод для мобільності викладацьких кадрів.

В цей перелік увійшли лише найбільш важливі і загальні якості, які, на нашу думку, мають бути визначальними при формуванні загальноєвропейської моделі викладача. Наведені вище положення звичайно ж не є "абсолютною істиною" і пропонуються для обговорення та їх подальшого розвитку в плані визначення основних складових "європейських характеристик" сучасного викладача, адже "європейський вимір" професійних педагогічних компетентностей складається з безлічі різних аспектів, які є визначальними для розвитку соціально-політичного і культурного контексту європейського співтовариства. Єдине, що на мою думку, має бути беззаперечним і визначальним при формуванні європейських і загальносвітових педагогічних компетентностей – це загальнолюдський і гуманістичний контекст в організації роботи викладача та реалізації навчально-виховного процесу.

Працюючи над вимогами до визначення загальноєвропейських і світових педагогічних компетентностей варто пам'ятати, що сьогодні на перший план повинні висуватися загальнолюдські цінності і питання збереження, розбудови та гармонійного розвитку планети Земля на засадах гуманізму і ноосферного мислення. Адже як писав академік М. М. Моїсєєв, – "Лише та нація, яка сьогодні зуміє створити більш досконалу систему "Вчитель", стане лідером XXI століття! ... Не та, де сьогодні найвищий рівень життя і найдосконаліша електроніка, а той народ, який зуміє забезпечити передачу естафети знань та культури і сформувати ті взаємостосунки з навколишньою природою, які відповідають сучасним потребам" [1; 5].

#### *Використана література:*

1. Моїсєєв Н. Н. Система "Учитель" и современная экологическая обстановка // Экология и жизнь . – 2010. – № 2. – С. 4-7.
2. The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report Brussels: Eurydice. – 2012 – 220 p.
3. ENTEP/Dimitropoulos, A. 2008. – The Bologna Process and teacher education structures in Europe: creating a European Teacher Education Area, ENTEP, 2008. Available at: <http://entep.bildung.hessen.de>

#### **Аннотация**

*Статья посвящена анализу международных тенденций развития общества и современных приоритетов образовательной политики европейских государств по подготовке специалистов педагогического профиля. Выделены профессиональные компетентности, которые являются определяющими для "европейского учителя" XXI века и органично дополняют требования классических стандартов к личности преподавателя.*

#### **Annotation**

*This article analyzes the international trends of society and current priorities of the educational policy of the European states by training pedagogical profile. Identified professional competencies that are critical for the "European Teacher" XXI century and naturally complements the classic standards of the teacher's personality.*